

Opvallende waarnemingen januari-maart 2009

Peter Spierenburg

Op de vlucht voor de vorst

De winter van 2008/2009 bracht voor het eerst sinds jaren weer eens een flinke vorstperiode. Deze viel in met kerst en hield aan tot en met de tweede week van januari. Kleine sloten en vaarten raakten bevroren en de watervogels verzamelden zich in enkele grote wakken in de Leidse Vaart en in het Oosterduinsemeer. In zo'n vorstperiode loont het vaak de moeite de slootjes aan de duinvoet af te lopen. Omdat ze worden gevoed met kwelwater, bevriezen deze nauwelijks. Watersnippen (max. 11), Bokjes (max. 3) en een enkele Waterral probeerden hier in januari door de vorstperiode heen te komen. De IJsvogel had duidelijk te lijden onder de vorst. Van de hoge stand van vorig jaar was half januari vrijwel niets meer over. Ab Steenvoorden zag op 9 januari in de Boekerslootlaan een IJsvogel letterlijk van zijn stokje gaan. De vogel viel uitgeput op het ijs en stierf kort daarna.

Langs de duinrand waren ook opvallend veel Merels, Koperwieken en Roodborsten aanwezig. Anders dan in het binnenland was hier de bosgrond nog niet volledig bevroren en was hun voedsel nog bereikbaar. Dit bracht ook een ware influx van Houtsnippen naar de kust. Hein Verkade telde op 11 januari het onvoorstelbare aantal van 73 Houtsnippen langs de duinvoet in het Middengebied en nog eens 35 vogels op Offem. Ook de volgende dag waren deze nog grotendeels aanwezig en verbleven er nog eens 75 op Willem v.d. Bergh. Na het invallen van de dooi verspreidden ze zich weer snel, maar bleven er nog de hele maand opvallend veel Houtsnippen aanwezig.

IJslanders

Op plaatsen waar zich in het voorjaar veel Grutto's verzamelen, zijn elk jaar ook IJslandse Grutto's te zien. Op bijvoorbeeld de Starrevaart of het Landje van Geijssel bij Ouderkerk a/d Amstel zijn vaak honderden 'IJslanders' te zien. De Grutto's die op IJsland broeden vormen een aparte ondersoort. Behalve het broedgebied is ook het

overwinteringsgebied anders dan, van de gewone Grutto. De IJslanders gaan niet naar West-Afrika maar overwinteren aan de Noordzee en de Atlantische kust van West-Europa. In Nederland zijn ze 's winters met enkele tientallen op de wadden en in Zeeland te zien. De IJslandse Grutto verschilt van de gewone Grutto door een andere bouw (kortere snavel en poten) en meer steenrode kleur van de kop en de borst. Bovendien loopt de kleur van de borst vaak door tot op de buik. Op verzamelplaatsen als het landje van Geijssel vallen ze vaak op doordat ze staan te slapen, terwijl de Nederlandse Grutto's druk aan het foerageren zijn. Het is duidelijk dat de IJslanders nog niet op de plaats van bestemming zijn en dat ze na het rusten hun reis weer snel zullen hervatten.

Rond Noordwijk is de IJslandse Grutto zeldzaam. Pas in 2006, op 30 april, zag Frank van Duivenvoorde de eerste voor ons waarnemingsgebied bij de Binnenwatering Katwijk. Grutto verzamelplaatsen ontbreken rond Noordwijk en we zien hier alleen de eigen broedvogels van de polders. Voor IJslanders moeten we het hebben van doortrekkers die even neerstrijken. Door verschillende waarnemers wordt er goed op gelet, maar het afzoeken van groepjes Grutto's had steeds weinig succes. Op 31 maart dit jaar vond Jelle van Dijk eindelijk een mooi groepje van 5 IJslandse Grutto's in Polder Hoogeweg. Deze stonden te rusten op de oeverwal langs de Maandagse Wetering tegenover het gebiedje de Watersnip. Een bekende plek voor Grutto's in het voorjaar, die uiteindelijk ook de zeldzame IJslanders heeft opgeleverd.

De Watersnip

Half maart was het hoog tijd voor onderhoud in het gebiedje de Watersnip. Dit is vorig jaar op aanwijzingen van de vereniging aangelegd ter compensatie van de uitbreiding van het industrieterrein Klei-Oost. Het broedeilandje moet aan het begin van het seizoen vrij zijn van begroeiing om het geschikt te houden voor bijvoorbeeld Visdief en Kleine Plevier. Onder leiding van Ineke van Dijk ging een ploeg van zeven van onze leden aan de slag. Bij het

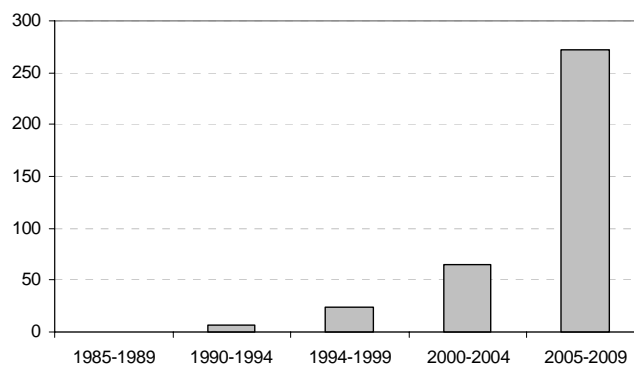
betreden van het terrein werden ze verrast door drie Kleine Plevieren die uit het gebied opvlogen. Deze waren dus al gearriveerd. Na de werkzaamheden waren de vogels snel weer terug. We kunnen dit jaar twee broedparen verwachten. Inmiddels broeden er in het gebiedje ook meerdere paren Kieviten en houden zich er regelmatig Tureluurs op.

Krakeenden, grenzen aan de groei?

In Polder Hoogeweg en de Elsgeesterpolder telt Jelle van Dijk elke winter de aanwezige watervogels. Dit is in het kader van de landelijke watervogeltellingen gecoördineerd door SOVON Vogelonderzoek Nederland. De telreeks gaat terug tot midden jaren tachtig. Bij het begin van de tellingen werden er nog maar sporadisch Krakeenden gezien. Begin jaren 2000 was dit opgelopen tot enkele tientallen per telling. Afgelopen januari werd een voorlopig hoogtepunt bereikt met 910 vogels totaal voor beide polders. In de Elsgeesterpolder foerageerden enkele honderden vogels op bollen die als veevoer over het land waren uitgestrooid. Ook op het

Oosterduinsemeer en bij de Fagelsloot waren concentraties Krakeenden aanwezig. De telling voor het geheel van deze gebieden kwam uit op 1700 vogels. Wie had dat midden jaren tachtig durven te voorspellen? Kijkend naar de grafiek, lijkt het er op dat de groei nog niet afvlakt en misschien de komende jaren nog wel door zal zetten.

Gemiddeld aantal Krakeenden in de januaritelling in Polder Hoogeweg en de Elsgeesterpolder.

IJslanse Grutto's bij het Landje van Geijsel bij Ouderkerk a/d Amstel.

Foto: Jan Hendriks